יום ד', כ"ו בחשון תשע"ד (30 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אתמול היום, כ"ד בחשון, יום פטירתו של הברון אברהם בנימין אדמונד ג'יימס דה רוטשילד (Edmond James de Rothschild; 19 באוגוסט 1845 – 2 בנובמבר 1934, ט"ז באב ה'תר"ה – כ"ד בחשוון התרצ"ה). היה בן לענף הצרפתי של משפחת רוטשילד, נדבן וציוני, תומך עיקרי ביישוב היהודי בארץ ישראל בתקופת העלייה הראשונה. ידוע בכינויים "הנדיב הידוע" ו"אבי היישוב". בישראל, הכינוי הברון רוטשילד מתייחס בדרך כלל אליו, אף שהיו ברונים אחדים במשפחת רוטשילד. בין המושבות שתרם להן: זכרון יעקב, ראשון לציון, פתח תקווה, מזכרת בתיה ובנימינה.

הברון אברהם בנימין אדמונד ג'יימס רוטשילד (1845 - 1934) ידוע בכינוייו "הנדיב הידוע", "אבי היישוב", ולהערכתו של דוד בן-גוריון לא היה אדם אחר "אשר חלקו האישי בפיתוח ההתיישבות [היהודית] והרחבתה" היה דומה לזה של הברון רוטשילד. הברון היה בן לענף הצרפתי של משפחת רוטשילד [מוצאה של משפחת רוטשילד - מן העיר פרנקפורט שעל הנהר מיין בגרמניה. את שמה קיבלה מן השלט (=שילד) האדום (=רוט), שהיה תלוי בפתח ביתו של יצחק רוטשילד, אבי המשפחה שהתיישבה ברובע היהודי בפרנקפורט במאה ה-17. לבנו מאיר אנשל רוטשילד היו חמישה בנים, שהשתקעו בבירות אירופה החשובות והקימו רשת של בנקים ועסקים כלכליים, ובהם מסילות ברזל וחיפושי נפט. הבנים שהשתקעו בווינה, בלונדון ובפריז זכו לתוארי אצולה, נבחרו לפרלמנטים בארצותיהם, ומילאו תפקידי מפתח בתחום הכלכלה ובטיפוח האמנויות והפילנתרופיה.]

- ילדם השלישי של יעקב ובתיה רוטשילד, שנולד וגדל בצרפת.בביתו ספג ערכים יהודיים, ובאמצעות מחנכו האישי, ד"ר אלברט כהן, התוודע כבר בילדותו לתולדות עם ישראל וגורלו. מצעירותו גילה עניין בתחומי ההומניסטיקה והאמנות, והיה חבר המכון לאמנות של פריז ודמות ידועה בחוגי האינטלקטואלים בצרפת. בגיל 22 הצטרף לעסקי המשפחה, ועשר שנים לאחר מכן התחתן עם עדה (אדלואידה), בת דודו (שמעון וולף רוטשילד), ולזוג נולד בן. לצד עיסוקיו הכלכליים המשיך הברון רוטשילד להקדיש חלק ניכר מזמנו לאיסוף חפצי אמנות ולפעילות פילנתרופית בקהילות היהודים. במסגרת זו הקים יחד עם אחיו, אלפונס, "ועד עזרה כללי" למען נפגעי הפרעות ביהודי רוסיה - הסופות בנגב (תרמ"א - 1881).
התעניינותו של הברון בהתיישבות היהודית בארץ ישראל החלה באותה תקופה, כאשר המושבות הראשונות היו במשבר שסיכן את המשך קיומן. האיכרים, בני העלייה הראשונה, פנו אל הברון, והוא נענה לבקשתם - כיהודי וכציוני, כפי שהעיד במכתבו: ""האמנתי באמונה שלמה כי בוא יבוא יום, והשאלה היהודית של העם וארצו תעלה בפני העמים, ולכן רציתי להכין עובדה קיימת של יישובים בכל רחבי הארץ, כך שבשמם יוכלו באי כוחנו לבוא ולצעוק בפני כס העמים."עזרתו של הברון למושבות החלה בפעולות תמיכה ובתרומות חד-פעמיות, אך עם הזמן הפכה לפעילות קבועה ומתמשכת, ומאז שנת תרמ"ג - 1883 היו המושבות בחסותו הכלכלית המלאה של הברון: [פרט למושבה גדרה, שנוסדה בידי הביל"ויים, ולמרות הקשיים הכלכליים החליטה להיעזר רק בתמיכה המועטה של חובבי ציון, המושבות שנתמכו באופן מלא על ידי הברון היו ראשון לציון, זיכרון יעקב, ראש פינה, מזכרת בתיה, ובאופן חלקי - גם פתח תקווה (ועוד).]

פקידים מטעם הברון ניהלו את המושבות ודאגו לחלוקת הקרקעות ולניהול העבודה, להדרכה מקצועית בעבודת אדמה, בעיקר בגידול כרמים ליין, וסיפקו למתיישבים את הציוד, הזרעים והשתילים - ואת שכרם. הברון רוטשילד הקים את היקבים בראשון לציון ובזיכרון יעקב, וכן מפעל לייצור בשמים בייסוד המעלה. בתמורה נדרשו המתיישבים לציית ללא תנאי לפקידים, ובשל כך שררו יחסים מתוחים בין הפקידים לאיכרים, ולעתים פרצו גם סכסוכים ומשברים. בביקוריו בארץ ישראל ערך הברון סיורים במושבות ועקב אחרי התפתחותן. מן המתיישבים הוא דרש צניעות, שימוש בשפה העברית "ויחס של כבוד למסורת הדתית".תחילה היה הברון רוטשילד מסויג מרעיון הציונות המדינית של הרצל,אך לאחר ביקורו בארץ בשנת תרע"ד - 1914 החל להתקרב לציונות ואף התגייס להשגת הצהרת בלפור - ומאז לא חדל מתמיכתו בהתחדשות הציונית בארץ.
במשך 17 השנים, שבהן תמך הברון בנימין אדמונד דה-רוטשילד במושבות, הוא השקיע בהן - לפי הערכות - יותר מחמישה מיליון ליש"ט, ולמרות החיכוכים בין פקידי הברון ובין המתיישבים, אין ספק כי הברון רוטשילד "הציל את מפעל התיישבות היהודים בשלביו הראשונים" ואִפְשֵׁר את המשך התפתחותו של המפעל הלאומי. ד"ר חיים ויצמן, לימים הנשיא הראשון של מדינת ישראל, הכתיר את הברון רוטשילד בתואר "המנהיג הציוני הגדול של דורנו".בשנת תר"ס - 1900 העביר הברון את ניהול המושבות לחברת יק"א, [יק"א : J.C.A - חברה להתיישבות יהודית Jewish Colonisation Association), שהקים הברון מוריס דה-הירש בשנת תרנ"א - 1891 כדי ליישב יהודים נרדפים ממזרח אירופה (בעיקר מרוסיה),

"לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת."
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום שמח ושבוע טוב לכל בית ישראל!
הדף מוקדש ל**פדיון נפשם** של נעדרי וכלואי ישראל

יום ד', כ"ו בחשון תשע"ד (30 באוקטובר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

ומרומניה) על אדמות שרכש הברון בארגנטינה. הברון בחר בארגנטינה, כי הטיל ספק במימושה של התחייה הלאומית בארץ ישראל. אך הניסיון ליישב יהודים במקומות רחוקים לא הצליח, וחברת יק"א נרתמה לקידום המפעל הציוני בארץ ישראל.] אך המשיך לתמוך במפעלים שונים של היישוב היהודי בארץ.
הברון בנימין אדמונד ג'יימס רוטשילד נפטר ונקבר בפריז בגיל 89 (תרצ"ד - 1934). 20 שנה לאחר מכן הועלו עצמותיו ועצמות אשתו, עדה, לקבורה בישראל, באחוזת הקבר של הברון ברמת הנדיב, ליד המושבה זיכרון יעקב (הנקראת על שם אביו).

הרצל הוא אבי הציונות המדינית, שעמדה בניגוד לציונות המעשית של "חובבי ציון"; הוא גרס שבראש ובראשונה יש להשיג זכויות פוליטיות בארץ ישראל, ורק אח"כ להתחיל בתהליך ההתיישבות. בגישה המעשית של "חובבי ציון" זלזל, ואף תקף את "הסתננותם" של כמה אלפי יהודים לארץ ישראל (העלייה הראשונה) ואת הקמתן של כמה מושבות חקלאיות, בעידודם של חובבי ציון והברון רוטשילד.

מניתוח "הבעיה היהודית" הגיע הרצל לכלל מסקנה שיש לנתק את היהודים מאירופה ("בית הגידול" של האנטישמיות) ולהעבירם לטריטוריה משלהם. בשנים 1895 - 1896 ניסה להשפיע על שניים מעשירי היהודים, הברונים מוריס דה הירש ואדמונד דה רוטשילד, לתמוך בתוכנית שגיבש: הקמתה של מדינת יהודים שתקלוט את המוני היהודים הסובלים באירופה. המפגשים עם הברונים לא עלו יפה, והרצל החליט לפנות אל הציבור היהודי כדי לקדם את רעיונותיו בדבר הקמתה של מדינת היהודים.

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=

בברכה לכל משפחת קוראי **הדף** ☺,
ברכה ומרדכי

"לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת."
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום שמח ושבוע טוב לכל בית ישראל!
הדף מוקדש ל**פדיון נפשם** של נעדרי וכלואי ישראל